

АДЖАН БРАМ МЪДРОСТ И ВЪТРЕШНА ТИШИНА

Превод от английски: Снежана Милева, 2011

chitanka.info

КРИЛЕТЕ НА СЪСТРАДАНИЕТО

Ако си представим състраданието като прекрасен гълъб, то крилете му ще символизират мъдростта. Състраданието без мъдрост не може да полети.

Момче бойскаут изпълнило своето добро дело за деня, превеждайки през улицата стара жена. Проблемът бил в това, че тя не искала да пресича, но се почувствала твърде неловко, за да му каже.

За жалост, тази история описва много добре онова, което в нашия свят наричаме *състрадание*. Твърде често си мислим, че знаем от какво се нуждае другият човек.

Младеж, който бил глух по рождение, отишъл заедно с родителите си на редовния медицински преглед. Лекарят ентусиазирано разказал на майката и бащата за нова процедура, за която съвсем наскоро бил прочел в медицинско списание. Посредством проста и нескъпа операция десет процента от глухите възвърнали напълно слуха си. Докторът попитал родителите дали искат да опитат и те бързо се съгласили.

Младежът се оказал от десетте процента и след операцията можел да чува нормално. Бил толкова разстроен и ядосан на родителите си и на лекаря. Не бил разбрал какво обсъждат по време на прегледа. Никой не го попитал дали иска да чува. Сега трябвало да понася непрестанния шум, който го измъчвал и който той не разбирал. Младежът никога не бил искал да чува.

Родителите, лекаря и самият аз, преди да прочета историята, не се съмнявахме, че всеки човек иска да чува. Ние знаехме кое е най-доброто. Състрадание, съдържащо в себе си подобна самонадеяност, е наивно и опасно. Криворазбраното състрадание е донесло много страдание на света.

С ГРИЖА ЗА СИНА МИ

Родителите си мислят, че знаят кое е най-добро за детето им — и в това е проблемът им. Често грешат. Понякога са на прав път, като китайския поет Су Шъ (Су Дунпо, 1036/7-1101 г.), който преди почти хиляда години е написал следните стихове:

НА НОВОРОДЕНИЯ МИ СИН

*Когато се роди дете,
родителите му искат то да порасне умно и знаещо.
Аз, след като разумът и знанията
разрушиха целия ми живот,
се надявам единствено синът ми да бъде невежа и
глупак.
Така спокойния си живот ще увенчае,
като стане министър.*

КАКВО Е МЪДРОСТТА?

Като студент прекарвах голяма част от летните ваканции в скитане и лагеруване на палатка в планините на Шотландия. Усамотението, красотата и покоят на природата ме изпълваха с възхищение.

В един паметен следобед се разхождах край брега на океана по тесен път, който следваше извивките на бреговата линия. Топлото, ярко слънце обливаше със светлина необикновената красота, която ме заобикаляше. Голите скатове се бяха покрили с кадифена трева в пролетно свежозелено. Канарите бяха изваяни като катедрали, извисяващи се над развълнуваната вода. Океанът имаше цвета на небето в майска привечер, осеян с проблясващи светлинки от слънчевите лъчи; зелено-кафявите скални островчета сякаш сърфираха по вълните чак до неясната линия на хоризонта. Дори чайките и морелетниците кръжаха и плавно се рееха, завладени от еуфория — сигурен бях в това. Природата разкриваше своето невероятно великолепие в една от най-живописните части на света в прослава на слънчевия ден.

Вървах с лека крачка въпреки тежката раница. Бях радостен и безгрижен и се носех на крилете на въодушевлението. В един момент видях малка кола, паркирана край пътя, близо до ръба на скалата, и веднага си помислих, че шофьорът, навярно завладян като мен от красотата наоколо, бе спрял да ѝ се наслади. Когато приближих достатъчно, за да погледна през задния прозорец, бях разочарован и смаян. Самотният пътник, мъж на средна възраст, седеше в колата и четеше вестник.

Вестникът бе толкова голям, че закриваше целия пейзаж. Вместо да вижда океана, скалите, островчетата и зеленината по хълмовете, той виждаше война, политика, скандали и спорт. Вестникът бе голям, но и много тънък. На някакви си милиметри, от другата страна на тази изпъстрена с черни букви и мрачни новини печатарска хартия, се намираше чистото многоцветно чудо на природата. Почудих се дали да

не извадя от раницата ножицата и да изрежа малка дупка във вестника, за да му покажа какво се крие зад икономическата статия, която четеше. Но мъжът бе едър космат шотландец, а аз — мършав, недохранен студент. Оставих го да чете за света, докато аз продължих да танцувам из него.

Нашият ум е пълен със същите неща, с които са пълни вестниците: войните в личните ни взаимоотношения, политиката в семейството и на работното място, личните скандали, които ни разстройват, и със спорта на плътските удоволствия. Ако не знаем как да сваляме „вестника на ума“ от време на време, ако сме обсебени от неговото съдържание, ако това е единствената реалност, която познаваме — тогава никога няма да изпитаме чистата радост и покой на природата. Никога няма да познаем мъдростта.

МЪДРО ХРАНЕНЕ

Имам приятели, които обичат да се хранят навън. Понякога вечерят в скъпи ресторанти и са готови да похарчат много пари за изискана храна. Но така и не успяват да се насладят на преживяването, тъй като пренебрегват вкуса на храната и се концентрират върху разговора с партньора.

Кой би разговарял по време на концерт на страхотен оркестър? Бърборенето не само ще ви попречи да се насладите на прекрасната музика, но и навярно ще предизвика организаторите да ви изхвърлят. Дори когато гледате интересен филм, мразите да ви разсейват. Тогава защо хората се занимават с общи приказки, когато се хранят навън?

Ако ресторантът е посредствен, може и да е добра идея да започнете разговор, за да не забелязвате блудкавата храна. Но когато храната е невероятно вкусна, и при това е много скъпа, да кажете на партньора си да замълчи, за да получите онова, за което сте платили, означава да се храните мъдро.

Дори когато се храним в мълчание, често сме неспособни да се насладим на момента. Вместо да се наслаждаваме на онова, което преглъщаме, вниманието ни отново се насочва към чинията, за да изберем следващата хапка. Някои хора дори са с няколко хода напред — първата хапка е вече в устата, втората чака на вилницата, третата е на купчинка в чинията, докато умът размишлява кое да последва.

За да можем да се наслаждаваме на вкуса на храната и да опознаем живота в неговата пълнота, би трябвало често да вкусваме момент по момент в тишина. Може би тогава ще получим онова, за което сме платили в петзвездния ресторант, наречен *живот*.

РАЗРЕШАВАНЕ НА ПРОБЛЕМА

Като будистки монах, често участвам в радиопредавания на живо. Трябваше да размисля, преди да приема поканата на една радиостанция за вечерно предаване. Едва когато влязох в студиото, ми казаха, че ще обсъждаме „теми за възрастни“ и че слушателите ще се обаждат, за да задават въпроси на мен и един доста популярен сексолог!

След като разрешихме проблема с произнасянето на името ми в ефир (единодушно решихме да се обръщат към мен с „господин монах“), се справих много добре. Като монах, дал обет за безбрачие, не познавам интимността в детайли, но основните проблеми на хората, които се обадиха, бяха лесни за разпознаване. Не след дълго всички обаждания бяха насочени към мен и накрая аз се оказах в центъра на двучасовото шоу. Дебелия чек обаче получи професионалистът сексолог. Като монах, който не може да взема пари, аз получих шоколад. Будистката мъдрост за пореден път разреши основния проблем. Не можеш да изядеш чека, а и шоколадът бе толкова вкусен. Проблемът е решен, ммм!

По време на друго токшоу по радиото един слушател ми зададе въпроса:

— Женен съм. Имам връзка с друга жена, но съпругата ми не знае. Това правилно ли е?

Какво бихте отговорили?

— Ако беше правилно — отвърнах аз, — нямаше да звъните, за да ме питате.

Много хора задават подобни въпроси, знаейки, че това, което вършат, не е редно; но се надяват някой „експерт“ да ги убеди, че е правилно. Дълбоко в себе си повечето хора знаят кое е редно и кое — не, само дето някои не се вслушват внимателно.

СЛУШАНЕ БЕЗ РАЗБИРАНЕ

Една вечер телефонът в будисткия център иззвъня.

— Там ли е Аджан Брам? — попитал сърдит глас.

— Съжалявам — отвърнала благочестивата азиатка, която вдигнала телефона, — но той си почива в момента. Моля ви, обадете се след половин час.

— След половин час той ще е мъртъв — изръмжал мъжът и затворил.

Когато двацет минути по-късно излязох от стаята си, възрастната азиатка все още бе пребледняла и разтреперена. Хората наоколо се опитваха да разберат какво става, но тя бе твърде шокирана, за да говори. Когато аз я попитах обаче, тя изтърси:

— Някой ще дойде да ви убие!

Бях започнал да съветвам един млад австралиеца, откакто бе разбрал, че има СПИН. Учех го на медитация и други мъдри „тактики“, за да му помогна да се справи с положението. Ето че смъртта приближаваше. Предния ден го бях посетил и очаквах партньорът му да ми се обади по всяко време. Така че бързо се сетих какво означаваше обаждането. Не аз бях този, който щеше да е мъртъв след половин час, а младият мъж, болен от СПИН.

Хукнах към дома му и смогнах да го видя, преди да умре. За щастие успях да изясня недоразумението на ужасената жена, преди и тя да умре от шок!

Колко често това, което се казва, е различно от онова, което чуваме?

ТОВА НЕ Е МЪДРОСТ

Преди няколко години в международната преса се появиха скандални публикации, свързани с тайландски монаси. Монасите са задължени да спазват стриктно монашеския кодекс за целомъдрие. В моята традиция, за да е извън всякакви подозрения в това отношение, монахът няма право на физически контакт с жена, нито монахинята — с мъж. Монасите, за които се говореше в разгласените скандални случаи, не бяха спазили тези правила. Това бяха непочтени, лоши монаси — но пресата знаеше, че читателите се интересуват само от лошите, а не от скучните почтени монаси.

Когато се случиха тези събития, реших, че е време сам да призная нещо. Затова една петъчна вечер в храма ни в Пърт, пред около 300 души, някои от които отдавнашни поддръжници, събрах смелост и им казах истината.

— Трябва да ви призная нещо — започнах. — Не ми е лесно. Преди години... — И тук се поколебах. — Преди години — насилих се да продължа — прекарах едни от най-приятните часове в живота си... — Тук отново трябваше да направя пауза. — Прекарах някои от най-приятните часове от живота си... в любящите обятия на жената на друг мъж.

Ето че го казах. Признах си.

— Прегръщахме се. Милвахме се. Целувахме се — завърших аз. После наведох глава и вперих очи в килима.

Чувах звуците от внезапното поемане на въздух, преди ръцете да са затиснали устата. Чух няколко прошепвания: „О, не, не и Аджан Брам“. Представих си как мнозина от дългогодишните ни поддръжници се отправят към изхода, за да не се върнат никога повече. Дори миряните будисти нямаха вземане-даване с чужди жени — това е прелюбодеяние. Вдигнах глава, погледнах публиката си открито и се усмихнах.

— Тази жена — обясних, преди някой да си е тръгнал, — тази жена бе майка ми. Когато бях бебе.

Хората избухнаха в смях от облекчение.

— Вярно е! — провикнах се по микрофона, опитвайки се да заглуша глъчката. — Тя бе жена на друг мъж, на баща ми. Ние се прегръщахме, милвахме и целувахме. Това бяха едни от най-щастливите часове в живота ми.

Когато хората изтриха сълзите и спряха да се смеят, продължих, като изтъкнах факта, че почти всички ме бяха осъдили прибързано. Въпреки че бях чули думите от собствената ми уста и смисълът им се струваше съвършено ясен, те си бяха направили погрешно заключение. За щастие или по-скоро защото го бях обмислил внимателно, аз съумях да им докажа, че са сгрешили.

— Но колко пъти — попитах ги аз — нямаме този късмет и прибързано вадим заключения въз основа на свидетелства, които ни се струват сигурни, само за да се окаже, че сме сбъркали ужасно?

Да съдим категорично — „Това е правилно, а всичко друго е погрешно“ — не е мъдрост.

ОПАСНОСТТА ДА СИ ДЪРЖИШ УСТАТА ОТВОРЕНА

Нашите политици се славят като много „отворени“, особено в областта между носа и брадичката. Това е многовековна традиция, както показва следната будистка *джатака*.

Преди много време живял крал, който страшно се дразнел от един от министрите си. Какъвто и въпрос да обсъждали в двора, този министър ги прекъсвал и започвал монолог, който сякаш нямал край. Никой, нито дори кралят, не успявал да се вреди да каже и дума. Нещо повече, онова, което министърът имал да каже, било по-безинтересно и от вътрешността на топче за пинг-понг.

След поредното безплодно съвещание кралят потърсил спокойствие в градината, далеч от неуредиците в дворцовата политика. В обществената част на градината забелязал група деца, които с възторжен смях наблюдавали действията на недъгав мъж на средна възраст, седнал на земята. Те му дали няколко монети, посочили към малко, отрупано с листа дърво и поискали „петел“. Мъжът извадил торбичка с камъчета и тръбичка и се прицелил в дървото.

Едно по едно листата падали под бързия обстрел. За невъобразимо кратко време и с безпогрешна точност мъжът оформил дървото като петел. Децата му дали още пари, посочили към голям храст и поискали слон. Недъгавият стрелец скоро изваял храста във формата на слон. Докато децата го аплодирали, на краля му хрумнала една идея.

Той отишъл при човека и му предложил да го направи толкова богат, колкото не си е и представял, че може да бъде — стига да му помогне в разрешаването на един малък дразнещ проблем. Прошепнал му нещо и мъжът кимнал в съгласие. За пръв път от седмици кралят се усмихнал.

На следващата сутрин в двора, както обикновено, се събрали на заседание. Никой не обърнал особено внимание на новата завеса край една от стените. Правителството трябвало да обсъжда поредното

повишаване на данъците. Едва-що кралят обявил дневния ред и министърът, пристрастен към речите, започнал своята тирада. Когато отворил уста, той усетил как нещо малко и меко се ударило в задната част на гърлото му и продължило надолу към стомаха. Той обаче не спрял да говори. След броени секунди нещо малко и меко отново влязло в устата му. Той го преглътнал по средата на изречението и продължил словоизлиянието си. Бил принуден отново и отново да преглъща, но подобни дразнения нямало да му попречат да каже каквото искал. След половин час, в който наставлявал непоколебимо и на всеки няколко секунди преглъщал онова, което попадало в устата му, той почувствал много, много силно гадене. Обаче бил такъв инат, че продължил да ораторства. След още няколко минути лицето му добило нездрав зеленикав цвят, стомахът му се разбунтувал и той най-после бил принуден да замълчи. Докато с едната ръка държал корема си, а с другата плътно притискал уста, да не би нещо противно да излезе оттам, той хукнал към най-близката тоалетна.

Възрадвайки, кралят се приближил до завесата и я дръпнал — зад нея се криел недъгавият мъж, въоръжен с тръбичка и торба с муниции. Кралят неудържимо се затресъл от смях, когато видял почти празната торба с кокоши курешки, които със съкрушителна точност били изстреляни право в гърлото на бедния министър!

Министърът не присъствал на заседанията през следващите няколко седмици. За това време свършили забележителна работа. Когато най-после се върнал, той почти не си отварял устата. А когато все пак решавал да се изкаже, винаги я прикривал с дясната си ръка^[1].

Може би ако в съвременните парламенти има по един такъв точен стрелец, ще се върши много повече работа!

БЪБРИВАТА КОСТЕНУРКА

Добре е да се научим да мълчим още в ранна възраст: това ще ни помогне да избегнем много от бъдещите проблеми в живота. На децата, които ни посещават, разказвам следващата история за това колко е важно да умееш да мълчиш.

Много отдавна в едно езеро в планината живяла бърбтива костенурка. Когато срещнела друг обитател на водния си дом, тя го засипвала с приказки и говорела толкова дълго, без да спре, че слушателят най-напред се отегчавал, после леко се напругал, а накрая се изнервял. Всички се чудели как приказливата костенурка успява да говори толкова дълго, без да си поеме дъх. Мислели, че явно диша през ушите, понеже така или иначе никога не ги използва за слушане. Бърборенето ѝ така тормозело всички, че зайците скачали в дупките си, птиците кацали най-отгоре на дърветата, а рибите се криели под камъните, когато я видели да идва. Знаели, че заговори ли ги, няма да могат да мръднат с часове.

Всъщност бърбтивата костенурка била доста самотна.

Всяка година през лятото двойка величествени бели лебеди идвала на почивка в планинското езеро. Те били любезни и оставяли костенурката да им говори колкото си иска. А може би го правели, защото знаели, че са дошли само за два месеца. Приказливата костенурка обожавала компанията им. Тя им говорела чак докато звездите преставали да блещукат, а лебедите винаги слушали търпеливо.

Към края на лятото, когато застудяло, лебедите се приготвили да се връщат вкъщи. Бърбтивата костенурка се разплакала. Тя не понасяла студа, нито загубата на приятелите си.

— Ех, да можех да дойда с вас — казала с въздишка тя. — Понякога, когато снегът покрие склоновете и лед скове езерото, ми е толкова студено и самотно. Ние, костенурките, не можем да летим. Освен това вървя много бавно. Толкова бавно, че едва тръгнала, вече ще е време да се връщам.

Състрадателните лебеди се трогнали от тъгата на бърливата костенурка. Затова ѝ направили предложение:

— Мила костенурке, не плачи. Можем да те вземем с нас, само трябва да обещаеш нещо.

— Да! Да! Обещавам! — развълнувала се приказливата костенурка, нищо че още не знаела какво трябва да обещае. — Ние, костенурките, винаги държим на думата си. Всъщност помня, че само преди няколко дни обещах на заека да се опитам да помълча, след като му разказах за различните видове черупки на костенурките и...

Час по-късно, когато бърливата костенурка спряла да говори и лебедите отново можели да кажат нещо, те се обадили:

— Костенурке, трябва да обещаеш да си държиш устата затворена.

— Лесна работа! — отвърнала бърливата костенурка. — Всъщност ние, костенурките, сме известни с това, че си мълчим. Почти изобщо не говорим. Тъкмо това обяснявах на една риба онзи ден...

Още час по-късно, когато костенурката направила пауза, лебедите ѝ казали да захване една дълга пръчка по средата и каквото и да прави, да не си отваря устата.

После единият лебед стиснал единия край на пръчката в клюна си, другият лебед уловил срещуположния край. Размахали криле и... нищо не станало! Бърливата костенурка била твърде тежка. Хората, които говорят много, обичат и добре да похапват. Приказливата костенурка била толкова дебела, че понякога едва успявала да се побере в корубата си.

Лебедите избрали по-лека пръчка. Подхванали я от двете страни, а костенурката — в средата, запляскали с криле с все сили и се издигнали във въздуха. Заедно с лебедите се издигнала и пръчката, а с пръчката — костенурката.

За пръв път в историята на света една костенурка полетяла.

Издигали се те все по-високо и по-високо. Езерото на бърливата костенурка ставало все по-малко и по-малко. Дори огромните планини едва се виждали в далечината. Костенурката виждала гледки, каквито никоя друга костенурка не била виждала. Тя старателно се опитвала да запомни всичко, за да разкаже на приятелите си, разбира се, когато се върне вкъщи.

Те летели над планини и после се спускали надолу към равнините. Всичко вървяло добре, докато към три и половина следобед не преминали над едно училище, от което тъкмо излизали деца. Едно момченце погледнало нагоре и какво, мислите, видяло? Летяща костенурка!

— Ей! — викнало то на приятелите си — Вижте я тая глупава костенурка как лети!

Костенурката не се удържала.

— Кого наричаш... опа!... Глууу... пааа... вааааа!

Прас! Костенурката паднала на земята и това бил последният звук, който издала^[2].

Бъбривата костенурка умряла, защото не можела да си държи устата затворена, когато това наистина било важно.

Така че ако не се научите да мълчите в ранните си години, няма да успеете да го направите и когато е жизненоважно. И тогава ще трябва да се разделите с живота — също като бъбривата костенурка.

СВОБОДА НА СЛОВОТО

Изненадан съм, че в съвременните пазарни икономики все още има свобода на словото. Вероятно е само въпрос на време, преди някое останало „на червено“ правителство да сметне думите за поредната стока и да ги обложи с данък.

Като се замисля, идеята не е толкова лоша. Мълчанието отново ще стане злато. Телефонните линии вече няма да са блокирани от тийнейджъри, а опашките в супермаркета ще се движат свободно като планински поток. Браковете ще бъдат по-трайни, защото младите просто няма да могат да си позволят цената на спора. Освен това ще е успокояващо да знаем, че приносът на някои от познатите ни в държавните приходи ще е достатъчен, за да бъдат раздадени безплатни слухови апаратчета на всички, чиито уши те са проглушили през годините. По този начин бремето на данъците ще се премести от плещите на усилено работещите върху тези на усилено говорещите. Разбира се, главна роля в тази великолепна данъчна програма ще играят самите политици. Колкото повече спорят в парламента, толкова повече пари ще бъдат събрани за болниците и училищата. Каква вдъхновяваща мисъл!

И последно, към онези, които навярно ще сметнат подобен данъчен проект за непрактичен — кой би могъл да си позволи да го нападне яростно?

[1] Тази история е основана на история №107 от *Джатака*. ↑

[2] Тази история е основана на история №215 от *Джатака*. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.